

SİYAVUŞ KƏRİMİNİN BEYNƏLXALQ MUSIQİ LAYİHƏLƏRİ

Azərbaycan xalqı musiqi mədəniyyətimizin inkişafında böyük xidmətləri olmuş istedadlı sənətkarlardan biri, Azərbaycan Milli Konservatoriyasının rektoru, bəstəkar, xalq artisti, professor, “Şöhrət” ordenli Siyavuş Kərimidir. 2019-cu il noyabrın 9-da sənətkarın 65 yaşı tamam oldu. Siyavuş Kərimi 65 ildir ki, Azərbaycan incəsənəti üçün yorulmadan çalışır. Onun yaradıcılığına nəzər saldıqda gündəlik həyatımızı əhatə edən, aktual problemlərlə səsləşən bir yol olduğunu müşahidə edirik. Geniş erudi-siya, müasir dünya incəsənətində baş verən proseslərə qarşı daimi maraq və diqqət, milli ənənələrə hörmətlə yanaşma – bu xüsusiyyətlər bəstəkarın yaradıcı simasına xas olaraq onun bədii kredosunu formalaşdırmışdır. Bəstəkar xalq musiqisinə, vətənpərvərlik və digər mövzulara müraciət edərək bütün bu həmahəng məsələlərə fikrini məhz öz musiqisi, həm də təşkilatçılığı ilə bildirir. Siyavuş müəllim sənətində və üslubunda mövqeyini səmimiyyətlə və sərbəst ifadə edən bir insandır. Hal-hazırda bəstəkar günün tələblərinə cavab verən, süjet aktuallığı ilə fərqlənən, milli koloriti özündə ehtiva edən əsərlər yaradaraq musiqi mədəniyyətimizə öz layiqli töhfələrini verir.

Ötən əsrin 70-ci illərindən müstəqil yaradıcılıq yoluna qədəm qoyan Siyavuş Kəriminin professional bəstəkarlıq fəaliyyəti üç istiqamətdə inkişaf etmişdir: mahnı janrında bəstələr və aranjeman; teatr musiqisi; kino musiqisi. Siyavuş Kərimi eyni zamanda çağdaş musiqi tariximizdə beynəlxalq miqyaslı bir çox layihələrin müəllifi kimi tanınır. 2001-ci ildə Azərbaycan-Norveç, 2002-ci ildə Azərbaycan-Cənubi Amerika musiqi layihələri onun rəhbərliyi altında uğurla gerçəkləşib.

Belə layihələrdən biri Latin Amerikası və Azərbaycan musiqiçilərinin xalq artisti Siyavuş Kəriminin rəhbərliyi ilə əsas 2002-ci ildə qoyulan birgə fəaliyyəti elə həmin ildə Bakıda keçirilmiş konsertlə başlamışdır. Siyavuş Kəriminin “Trans Atlantik Non Stop” layihəsi əsasında gerçəkləşən konsertdə Azərbaycan tərəfdən Elçin Həşimov, Elnur Əhmədov, Şirzad Fətəliyev, Kamran Kərimovla yanaşı Siyavuş Kərimi özü də çıxış etmişdir (6). Həmin konsertdən sonra “Altiplano” qrupunun ifası Rafiq Babayev adına səsyazma studiyasında lentə alınmış, 2002-2006-cı illərdə həmin studiyada sintez üçün işlənib hazırlanmışdır. Bu müddət ərzində Azərbaycanın aparıcı musiqiçilərindən Arif Babayev, Ağaxan Abdullayev, Alim Qasımov, Polad Bülbüloğlu, Zabit Nəbizadə, Aygün Bayramova, Nazpəri Dostəliyevə, Lalə Məmmədova, eləcə də instrumental ifaçılardan Elçin Həşimov, Elnur Əhmədov, Şirzad Fətəliyev, Elşad Abdurəhimovun ifaları lentə alınmışdır.

İlk dəfə 2002-ci Azərbaycanda gerçəkləşən bu layihə sonradan İsveçin paytaxtı Stokholmda da təqdim olunub. Əldə olunmuş musiqi nümrələri 2007-ci ildə Norveçin “KIRKELIS KULTURVERSKTED” şirkəti ilə bağlanmış müqaviləyə əsasən, həmin il “TRANS ATLANTIC NON-STOP” markası adı altında hazırlanmış alboma daxil edilmiş və 2007-ci ilin aprel ayında Moskvanın “Dünya albomları” musiqi onluğuna daxil olmuşdur. Sonrakı illərdə Avropa dinləyicilərinin marağını qazanmaqla, albom olaraq satış göstəricilərinə görə özünü doğruldan “Trans atlantic non-stop” Azərbaycan musiqisinin dünya dinləyicisinə aydın şəkildə çatdırılması və təbliğində əhəmiyyətli layihələrdən biri olmuşdur.

Daha bir layihə Siyavuş Kəriminin Azərbaycan və Cənubi Amerikanın musiqiçilərinin “Altiplano” qrupu ilə birgə hazırladıqları “Salam-Hola” layihəsidir. 11 mart 2011-ci ildə Heydər Əliyev Sarayında Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin və Azərbaycan Milli Konservatoriyasının təşkilatçılığı ilə reallaşan konsertdə Ekvadordan olan “Altiplano” musiqi qrupu ilə Azərbaycan musiqiçilərinin birgə ifa etdikləri sintez musiqi böyük əks-səda doğurmuşdur. Burada iştirak edən “Altiplano” qrupunun tanınmış üzvlərindən Oscar Velasquez, Fernando Villabianca, Mauricio Vicencio, Stalin Gonzales, Azərbaycan musiqiçilərindən Siyavuş Kərimi, Elçin Həşimov, Elnur Əhmədov, Şirzad Fətəliyev, Kamran Kərimov, Mənsüm İbrahimov, Aygün Bayramova, Zabit Nəbizadə gənc və istedadlı muğam ifaçıları ilə - Bəyimxanım Mirzəyeva, Təyyar Bayramov, Vəfa Orucova, İlkin Əhmədov, Güllü Muradova, Ehtiram Hüseynov və başqaları ilə birlikdə çox maraqlı bir layihə ilə çıxış edərək Azərbaycan mədəniyyətini yüksək səviyyədə təmsil etmişdirlər (7).

Daha bir söhbət açacağımız layihə Azərbaycan-Norveç mədəni əlaqələri haqqındadır. Skandinaviya yarımadasında yerləşən Norveçlə Azərbaycan arasında uzaq məsafənin olmasına baxmayaraq, bu ölkələri yaxınlaşdıran sıx tarixi, mədəni bağlar var. Ötən əsrin 80-ci illərində ölkəmizə səfər edən məşhur norveçli səyyah və alimi Tur Heyerdal Qobustanda olarkən bu məkanın Norveçin tarixi ilə bağlılığını aşkara çıxartmışdır. Səyyahın apardığı araşdırmalar nəticəsində gəldiyi qənaətə görə, norveçlilərin əcdadları olan vikinq tayfaları vaxtilə (eramızdan əvvəl II-I əsrlərdə) məhz Qafqazdan, Azərbaycandan çıxaraq Skandinaviyaya gedib çıxmış insanlar olublar. Heyerdal Qobustandakı qayaüstü rəsmlərin əynisinin Norveçdə də olduğunu önə çəkərək bu rəsmlərin iki ölkə arasında tarixi bağların nümunəsi olduğunu bildirmişdi (1, s.14). Azərbaycan-Norveç mədəni əlaqələrinin tarixinə nəzər saldıqda, bu münasibətlərin hələ sovet quruluşu dövründən mövcud olduğunu görmək olar. 1964-cü ildə Norveç dirijoru Odd Qryunnerin Bakıda konserti, 1971-ci ildə Azərbaycan musiqiçilərinin Norveçdə konsert çıxışları, 1986-cı ildə Norveç bəstəkarlarının respublikadakı çıxışları musiqi sahəsində əlaqələrin inkişafına başlıca səbəb oldu. Norveç Krallığı Azərbaycan Respublikasını müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra tanıyıb. Hərtərəfli diplomatik əlaqələr 1992-ci ilin iyun ayından yaradılıb. Azərbaycan-Norveç musiqi əlaqələrinin inkişafında iki ölkə musiqiçiləri tərəfindən təşkil olunan beynəlxalq musiqi layihələrinin böyük əhəmiyyəti vardır. Bu layihələr müxtəlif səpkili olub, öz əhatə dairəsinə və mahiyyətinə görə fərqlənir. Belə layihə müəlliflərindən biri yenə də xalq artisti, professor Siyavuş Kərimiyə məxsusdur.

Siyavuş Kərimi Norveç musiqiçiləri ilə Azərbaycan musiqiçilərinin birgə əməkdaşlığı əsasında ərsəyə gələn layihənin ilk təşəbbüskarı və təşkilatçısı olmuşdur. Bu layihə Norveçin “Skruk” xoru və azərbaycanlı musiqiçilərin birgə təşkilatçılığı ilə həyata keçirilmiş “The land we come from” (“Bizim gəldiyimiz ölkə”) layihəsidir. Layihə səyyah və alim Tur Heyerdalın Azərbaycanla Norveç tarixi əlaqələrinin üzə çıxarılmasına xidmət edən ekspedisiyaların əks-sədası kimi meydana gəlmişdir. Layihənin musiqi tərtibatçısı, koordinatoru və aranjançılardan Siyavuş Kərimi və Norveçdə yaşayan azərbaycanlı bəstəkar Qalib Həsən Məmmədovdur. “Skruk” xoru (Sunnmore Kristelege Ungdomskor Koret – Sünmör Xristian Gənclər Xoru) Norveçin ən məşhur xor ansamblıdır. Bu xorun bədii rəhbəri Per Oddvar Hildredir (3, s.14).

Beləliklə, Siyavuş Kərimi Azərbaycan və Norveç xalqlarının musiqi sahəsində əməkdaşlığının məhsulu kimi 1996-cı ildə “Bizim gəldiyimiz ölkə” adlı ilk kompakt diskini hazırlayıb geniş musiqi ictimaiyyətinə təqdim etmişdir. Layihənin birinci hissəsi Rafiq Babayev adına yaradıcılıq studiyasında, 2-ci hissəsi isə xorla birgə Norveçdə yazılmışdır. “Landet vi kommer fra” SKRUK, Brilliant, İlqar Muradov – Musikk fra Azerbaydsjan” adlı CD alboma “Skruk” xorunun müşayiəti ilə aşağıdakı musiqi nümunələri daxildir: xalq mahnıları – “Ay bəri bax”, “Laçın”, “Süsən-sünbül”, “Sarı gəlin”, “Çal-oyun”, “Aman nənə”, “Bana-bana gəl”, Siyavuş Kəriminin “Ömrümün istəyi”, Qalib Həsən Məmmədovun “Laylay” və “Sənsiz olan” mahnıları, “Bayatı-Şiraz” təsnifi. Burada Siyavuş Kərimi xalq mahnılarını solist və xor üçün işləmişdir və Azərbaycan dilində mahnıların melodiyasını ifa edən solistlə Norveç dilində oxuyan xorun ifasının sintezini çox gözəl yaratmağa qadir olmuşdur. Belə ki, solist və xorun müxtəlif dillərdə oxumasına baxmayaraq məhz ifaçıların peşəkarlığı nəticəsində maraqlı bir sintez meydana gəlmişdir (3, s.15).

Məlumat kitabçasında musiqi nömrələrinin işlənməsi bölməsində “Ay bəri bax”, “Bana-bana gəl” və “Ömrümün istəyi” mahnılarının Siyavuş Kərimi tərəfindən aranjiman olduğu qeyd olunub. Digər 7 nömrənin aranjimanı isə Qalib Həsən Məmmədova məxsusdur (3, s.16). CD-dəki musiqi nümunələrinin musiqi tərtibatında Azərbaycan milli alətlərindən istifadə edilmişdir. Udda və tarda Siyavuş Kərimi, saz, tütək və balabanda Həsən-ağa Sadıqov, qarmon, nağara və qoşanağarada Elşən Sadıqov, “Sənsiz olan” musiqi nömrəsində kamançada Şəfiqə Eyvazova və “Ömrümün istəyi” nömrəsində isə Ədalət Vəzirov ifa etmişlər. Solo partiyaların ifaçıları isə müğənnilər Brilyant Dadaşova və İlqar Muradov, solo bassvokal ifaçısı isə Norveçli Bjorn Holum olmuşlar (3, s.18).

Bu haqda Norveç mətbuatında davamlı yazılar dərc olunmuşdur. Qəzetlərdən birində “Klanger fra Kaukasus” (“Qafqazdan vokallar”) adlı məqalədə yazılır: “Dünən axşam dirijor Per Oddvar Hildrenin rəhbərliyi ilə SKRUK və Azərbaycandan olan musiqiçi və müğənnilər Molde kilsəsində konsert verdilər. Xor son CD diskləri olan “Landet vi kommer fra”-dan (Bizim gəldiyimiz ölkə) mahnılar təqdim etdi. SKRUK-la olan kilsə konsertləri Molde jazzda düzənli olaraq davam etməyə başladı” (4, s.9).

Daha bir mətbu orqanında müəllifi Johs Brandtzæg olan “Vakkert og spennende” (“Gözəl və maraqlı”) adlı məqalədə isə deyilir ki: “400 nəfərə yaxın insan SKRUK və Azərbaycandan gələr müğənni və musiqiçilərə qulaq asmaq üçün Steinkjer kilsəsinə gedərək xoş anlar yaşadılar. Konsert ənənəvi SKRUK mahnısı olan “Han er oppstanten” (O dirilir) ilə başladı. Əslində bu mahnı Afrika mahnısıdır və sonralar Norveç kilsə mahnıları sırasına daxil olmuşdur. Daha sonra biz Azərbaycan musiqi ənənəsi ilə birləşmiş ilk musiqini dinlədik. Azərbaycandan gələn musiqiçilərdən biri olan Siyavuş Kəriminin yeni il mahnısı olan “Guds son er komen” (Tanrının oğlu gəldi) səsləndi. Sonra isə bizə tamamilə yad olan alətlərlə birlikdə azərbaycanlı musiqiçilər səhnəyə gəldi. Lakin bu alətlər bizim tanıdığımız gitara, skripka və balalaykadan heç də çox fərqli deyildi. Konsertin əsl cazibədarlığı isə 2 mədəniyyətin bir-birinə qarışması idi. Azərbaycan musiqisinin xarakterik xüsusiyyətlərindən biri də bir melodiya da çoxlu tonların olmasıdır. Xor mahnını açıq bir şəkildə Norveç dilində səsləndirir və ona naxışlar vururdu, bu isə mahnını daha da əvəzedilməz edirdi” (5, s.4). Konsert daha sonra İnderoy, Skatval, Namsos və Levangerdə də keçirilmişdi.

Beləliklə, artıq neçə illərdir incəsənət ustalarımız Norveçin paytaxtı Oslo və digər şəhərlərində “SKRUK” xoru ilə birgə konsert proqramlarında çıxış edərək Azərbaycan incəsənətini, milli musiqi nümunələrimizi layiqincə təbliğ edirlər. Per Oddvar Hildre bu gün də Azərbaycan Milli Konservatoriyası ilə sıx əməkdaşlıq edir. Siyavuş Kəriminin dəvəti ilə tez-tez Bakıya səfər edir, konsert və ustad dərslər verir. Onu da qeyd edək ki, Per Oddvar Hildre Azərbaycan Milli Konservatoriyasının fəxri doktoru seçilmişdir.

2016-cı ildə AMK-da Norveçin Azərbaycandakı səfiri ilə görüş keçirildi. AMK ilə Norveç arasında təhsil müəssisələrində davamlı tədbirlər, konfrans və müştərək layihələrin keçirilməsi müzakirə olunmuşdur. Eləcə də 16 sentyabr 2016-cı il tarixində Azərbaycan Milli Konservatoriyasında “Olso” Kamera ansamblının konserti keçirilmişdir. Olso Filarmoniyasının solo qoboy ifaçısı David Friedmann STRUNKun bədii rəhbərliyi ilə fəaliyyət göstərən ansambl bir çox ölkələrdə çıxışlar etmiş, bir sıra festivallarda heyratamiz ifası ilə dinləyicilərin sevgisini qazanmışdır. Qeyd edək ki, AMK-da keçirilən tədbirdə də ansambl maraqlı musiqi proqramı ilə çıxış etmişdir. Burada Karl Reinecke, Xəyyam Mirzəzadə, Emil Hartmann və Edvard Qrigin əsərləri ifa olunmuşdur (8). Əlbəttə bütün bunlar iki ölkə arasında musiqi əlaqələrinin və təcrübə mübadiləsi sahələrinin genişləndirilməsindən xəbər verir.

Bu gün Siyavuş Kəriminin rəhbərliyi altında Milli Konservatoriyada milli musiqi mədəniyyətinin öyrənilməsinə, tədqiqinə, qorunmasına, inkişafına, eləcə də dünyaya integrasiyasına mühüm əhəmiyyət verilir. AMK ilə digər dünya ölkələri arasında təhsil müəssisələrində davamlı tədbirlər, konfrans və müştərək layihələrin keçirilməsi nəzərdə tutulan işlər sırasındadır. Yaradıcılığının kamillik dövrünü yaşayan sənətkar yüksək peşəkarlıq prinsiplərinə sadıq qalaraq milli musiqi mədəniyyətimizin tərəqqisi naminə yorulmadan çalışır. Siyavuş Kəriminin yaradıcılıq və fəaliyyətinin çoxşaxəliliyi, dolğunluğu, məzmunu, səmimiyyəti, fəaliyyətinin müxtəlif sahələri arasındakı sıx qarşılıqlı əlaqə onu bizə Azərbaycan musiqi mədəniyyətinin dəyərli simalarından biri kimi tanıtdırır və gələcək nəsillərə də məhz belə tanıtdıracaq.

ƏDƏBİYYAT:

Azərbaycan dilində:

1. Azərbaycanın dəfinəsi onun nefti deyil, musiqisidir. // “İncəsənət” qəzeti, dekabr 1997, s.14
2. Ömərov V. Azərbaycan-Norveç mədəni əlaqələri. // “Səs” qəzeti, 13 sentyabr, 2013, s. 15
3. Hacılı Ü.T. Azərbaycan-Norveç musiqi əlaqələri. sənətsünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi almaq üçün təqdim olunmuş dissertasiyanın avtoreferatı. B.: 2016, 25 s.

Xarici dillərdə:

4. Sunnmorsposten. “Klanger fra Kaukasus” (“Qafqazdan vokallar”). Trisdag 8 april 1997, səh.9
5. Johs. Brandtzæg. “Vakkert og spennende”(“Gözəl və maraqlı”). Tysdag 4 august 1998, səh.4

Saytoqrafiya:

6. Azərbaycan-Norveç musiqisinin sintezi. // “Mədəniyyət” qəzeti 02-07-2010
URL:<http://medeniyyet.az/page/news/13309/AzerbaijanNorvec-musiqisinin-sintezi.html?lang=ru>
7. Azərbaycan və Latın Amerika musiqiçiləri bir səhnədə. // Lent.az saytı. 27 yanvar 2011
URL:<https://m.lent.az/news/54477>
8. “Olso” Kamera ansamblının konserti. Sentyabr 16, 2016.
URL:<http://conservatory.edu.az/olso-kamera-ansamblinin-konserti/>

Jalə Qulamova

*AMK-nın elmi katibi,
sənətsünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru, dosent*